

Értes. díj helyben:	
Egész évre	8 frt
Félévre	4 frt
Negyedévre	2 frt
Vidékre 1 frttal több.	
Értesítési díj:	
Egész oldal	20 frt
Fél oldal	10 frt
Negyedoldal	5 frt
Ezenfelül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.	

SZABADSÁG.

MEGJELENIK HETENKINT HÁROMSZOR:
VASÁRNAP, KEDDEN és CSÜTÖRTÖKÖN.

Egyes szám ára 10 kr. —

A szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII-ik kör, Virág-utca, 337-ik házzám.
Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.
„Nyitott” sora 15 kr.
Kisebb hirdetéseknel minden szó után 5 kr. és a kincstári illeték számítottatik.

Felhívás előfizetésre.

Másfél évtizedet gázolunk, sok baj sok csalódás érte lapunkat, de azért utjáról le nem tért soha. Tévedhettünk, de a hibát iparkodtunk jóvá tenni.

Nekünk nincsenek külön ígéreteink, multunk nyitott könyv a közönség előtt, csupán annyit ígérünk, hogy jövőnk hasonló lesz a multhoz.

Kérjük lapunk terjesztését és az előfizetések megújítását, mi tőlünk telhetőleg iparkodni fogunk a pártolást továbbra is kiérdemelni.

A szerkesztőség.

Lapunk mindazon rendelői, a kik hátralékban vannak, sziveskedjenek tartozásukat mielőbb kiegyenlíteni.

A kiadó.

Országutaink.

Az országutak kiépítésére ma már külön bevétele van városunknak és a közuti adókönyvecskére fizeti is szépen a közönség kirovott adóját.

A közutak épülnek, készülnek is úgy, a hogy, sőt most már külső utaink is kövezve lesznek.

De hát nem lehet mindent egyszerre, ez régi dolog. Jó lesz részletenként is csak

meg legyen. Ha azonban sehogy sem megy, az már nagy baj,

Pedig ma így állunk.

Ezelőtt évenként megcsináltatták tavaszunként a telen át elromlott föld utat, s ha hár:

„sárra raktak sarat,
így csináltak utat”

mégis csak javult nyárra a közlekedés fogyott az akadály. Betömettek a kátyúk, eligazítottak a göröngyök s járható lett az ut.

Ma már ezt a rendszert egészen mellőzi a mi hatóságunk.

Még így sem javíttatja az országutakat, mert hát majd ki lesznek kövezve.

Majd!

De hát a majd is gondozni kellene a csaknem járhatlan utakat.

Itt van előttünk a legjártabb, a Szeged-palicsi országut, már második éve hogy egy kapavágás nem érte, s ma tessék arra kikocsikázni, lépten-nyomon találkozunk felfordult terhes kocsikkal, a hol emberben, állatban, szállítmányban egy ránt kár esik. Ezen uton pedig polgármesterünk is sokszor megfordul, miért nem utasítja alvó alantasait a munkára? Hiszen a míg a kövezés erre az utra kerül, addig újból elromolhatik a földtöltés.

Ha a polgármester nem láthat is mindent, megteheti azt, hogy az ezerek érdekében tett felszólalást figyelembe vegye, s az országutakat addig is a míg kövezve lesznek kellően gondoztassa.

A Comenius ünnep lefolyásáról.

Lapunk mult számában ez ünnepélyről már beszámoltunk ugyan, de másik tudósítónk is felette érdekesen emlékezik meg, különösen Szántó Edéné felolvasásáról, miért is, a mult-kori tudósításunkat megtoldjuk a következőkkel:

„Amon Comenius emlékezete” czimen adta elő Szántó Edéné asszony a helybeli tanítónő képző gyakorló-iskola tanítója folyó hó 27. napján ünnepi beszédét, melyet szépszámu és intelligens közönség hallgatott végig feszült érdeklődéssel.

Feltűnő volt azonban, hogy ezen alkalmi ünnepen éppen a városi tanítószövetség távollétével, pedig — eltekintve, hogy Comenius születésének 300 éves évfordulója tanítói ünnep nem ártott volna ha tanítóink egynémelyike meghallgatott és megszivelt volna egyetmást, mit Szántó Edéné előadásából idejegyezni el nem mulaszthatunk:

Előbb az anyanyelv, azután szomszéd és csak végül taníttassanak az idegen nyelvek, mert aki előbb idegen nyelvre tanítja növendékét, úgy cselekszik mint ama oktalan apa, ki előbb lovagolni tanítja fiát, mielőtt az járn megtanult volna.

Ezen elvet testamentumként hagyta Comenius a magyar tanítószövetségnek, mert Kőleseyvel szólva:

„Haza és nyelv egyenlő rangban álló kétszervezet a magyarra nézve, ha a tiszteletben álló nemzetek soraiból kitaszítottatni nem akar

TÁRCZA.

Pozsony város története.

IRTA: ORTVAY TIVADAR.
IV.

A pozsonyi medence áttörésénél nagyon feltűnő az, hogy az magán a gránitmasszán át történt, mert hogy a Pozsonytól Dévényig szélesedő gránitmassza tul a Dunán folytatódott, azt az ott található gránitképletek bizonyítják. A hainburgi vár gránit-tömbön áll úgy mint a dévényi vár is. Hainburg, Wolfstahl s Berg között gránit-tömegek emelkednek, világosan bizonyítva azt, hogy a dunabalszéli nagy gránit-tömbbel összefüggtek. Az áttörés csak úgy magyarázható, hogy a vájó munkát itt is apró torrensek végezték vagy úgy, hogy a gránitnak depressiója épp itt mélyebb volt, semmint a Hainburg és a Braunsberg közt levő részen. Nincs kizárva annak lehetősége sem, hogy a gránitnak itt már eredeti repedése volt, melyet aztán a Duna könnyebb szerrel mélyített és szélesített ki a maga lefolyására.

Am bármikép is legyen ez, annyi bizonyos, hogy ezen áttörés biztosította a későbbi Pozsonynak jelentőségét, mert ha a Duna közvetlenül Hainburg alatt Wolfstahl és Berg irányában vájja ki medrét, akkor Pozsony helyett

Köpcsény vagy Magyar-Óvár jutott volna a fontosabb szerepléshez.

A Duna ágyának kimélyítésével a pozsonyi medence végső geológiai alakulását kapta. A negyedkorszak régebbi szaka: a diluvium löszszel, homokkal és kavicscsal töltötte ki a medence horpadásait. A lösz, e finom porne-mű szemekből álló, porhanyó, érdes tapintatu sárgászürke vagy piszkossárga, likacsos föld-nem, mely alkatrészeiben szénsavas meszet, magnezit, kovaföldet, timföldet, vasoxydot s kevés kálit s nátront, valamint a fosforsavnak némi nyomát is mutatja, medenczénk éjszaki szélén mutatkozik s helyütt terjedelmes terasz-szokat alkot.

Tul a Dunán Hainburg és Köpcsény között is több csoportban jelentkeznek. Az özn-vizi kavics pedig Prácsától kezdve közvetlenül az első- és másodkorszaki képletek alá torlaszodik, míg a diluvialis homok roppant területeket lep el a Morva folyó és a Kis-Kárpátok között.

A diluvium ifjabb szaka: az alluvium is roppant munkát végzett már. Az áradmányi képletek határa Prácsa, Cseklész, Bél, Szempe, Sárfő, Csataj stb. határáig ér fel. Az egész Csallóköz alluvialis képződés. Tul a Dunán is mélyen lenyulik délre. Pozsonyi ligeteink talaja csupa alluvium, mely most már sok méternyi

vastagságban maga alá temette a régebbi geológiai időszakok képződéseit, s ezzel egyszerű-mind elásta előlünk azokat az emlékeket, melyek vidékünk első őslakóiról tanuskodának, mert mint hazánkban más vidékein, úgy Pozsony vidékén is a negyedkorszakkal jelent meg az ember.

Kik az embernek első szereplését hazánkban a lösz képződésénél fiatalabbnak tartják, azok azon nézetből indulnak ki, hogy a lösz a tenger képződése, minek azonban maga a lösz a leghatározottabban ellentmond. Felrakodási viszonyai olyanok, hogy fel kellene tennünk, miszerint az a tenger, melyből a lösz lerakodott, legalább is 400 méternyire ért fel mai hegyvidékünkön, mit pedig fel nem tehetünk, mert hazánk talajemelkedése a víznek a medenczében való ily magas összegyülemelését nem tette lehetségessé. De másrészt a lösznek fekvéviszonyai, kőzet-, növény- és állatzárványai is minden kétséget kizárólag azt bizonyítják, hogy az nem lehet az édestenger iszaplerakodása. A lösznek ugyanis nincsen rétegeessége. Hol itt-ott némi rétegszerűség benne észlelhető az csak kivételes jelenség s nem egyéb, mint bizonyos padszerű elválás, mely úgy támadt, hogy a löszben levő szilárd márgás conretoiok az u. n. löszemberkéék, körülbelül, de sohasem vízszintes síkokban vannak elhelyezve s az áltaj

Nemzeti életet, nemzeti nyelv nélkül gondolni lehetetlen. Jaj annak a nemzetnek, mely lakhelyeiből kiüldözött: jaj annak, mely ősi nyelvétől fosztatott meg! Őseink bujdosók valának, de nyelv által összetartva szerezhettek vérről áztatott új hazát. Mi pedig, ha nyelvünket elveszítjük, mivé lennénk?

És a lánglelkű Kölcseit megelőzőleg 200 évvel ez előtt szolt ily értelemben Comenius az anyanyelv fejlesztését elhanyagoló magyarsághoz.

1654. évben történt, hogy hazánkbeli távozáskor magyarországi tanügyi működéséről egy szép beszédben beszámolván Patakon, a következő szavakkal tüzelte a nemzetet a magyarság ápolására:

«Magyar nemzetem! igyekezzél rajta, hogy legyenek magyar nyelvű iskola könyveid. Gazdagságot hazádat jó és bölcs saját nyelveden irt könyvekkel. Miért vágytok idegen iskolára? Szereztetek magatoknak hazátokban gazdag aratást.»

Végredelet volt ez, melynek minden betűjét kívülről tanulja a magyar néptanító, hogy hivatásának teljesítésében mindig arra gondoljon, hogy honfi — testvéreink között még milliók vannak kik nem ismerik a magyar nyelvet, amely pedig legalkalmasabb eszköz arra, hogy az édes haza hálátlan fiait — kik még most is az idegenhez húznak — velünk egybefűzzék, őket édes testvéreinkké varázsolják és minden uralkodó ellenszenvet elenyésztesen.

Ez legyen legszentebb missziója a magyar tanítónak, ki akkor is Comenius szent tanát követi ha az anyanyelv helyes és tökéletes beszélésére oktatja az ifjúságot; arra a magyaros nyelvre melyen Petőfi Sándor lyrája zengett melyen Arany János balladáit és hőskölteményeit írta, azt a magyar nyelvet, melyen Jókai Mór regél, az a Jókai aki bekéredzett a magyar tanítói karba, aki azt a nagy és reánk tanítókra nézve, megtisztelő mondást mondta: «Magyarországot még egyszer meg kell hódítani és pedig a néptanító, de nem fegyver, nem erőhatalommal tehetik ezt a tanítók, hanem a szellemmel, a nemzeti szellemmel, mely a magyar nyelvben kifejeződik.

az alulról fölfelé való folytonosságot megakasztják. A löszben igen gyakori csillámlemezkek is szabálytalanul vannak elszórva és minden képzelhető helyzetben, tehát sohasem mutatnak rétegzési lapokra. Ugyanaz áll a csigahéjakról is. Ha tengeri lerakásról lehetne szó, akkor mindez elő nem fordulhatna. A rétegzettségnek akkor általánosnak kellene lenni a lösznél.

A lösznek tengeri lerakásából való származása ellen bizonyít továbbá a lösz anyagának választása is. Mindenütt ott, hol az egykori tengernek léteztsége kétségtelen, a medence geológiai osztályozásában rátalálunk az anyagválasztékra. Az egykori part közelében a durva görély fekszik. Minél inkább beljebb jutunk a medence közepe felé, az anyag annál finomabb lesz. Legfinomabb annak közepén. Az Óceán partjain is durvább görélyvel vagy szemesebb homokkal találkozunk. Minél beljebb hatolunk, az anyag annál finomabb lesz. Az Óceán közepén már nincs is ülepedés. Ez tehát csalhatatlanul hirdeti az anyag természetes választékát s kétségtelenül minden nagyobb viznél egyforma jelenség. A lösz sem nálunk, sem másutt nem mutatja az anyag természetes választékát. Előfordul ott, hol egykor a tenger széle volt épp oly finom osztatu azonos masszában, mint ott, hol egykor a tenger közepe volt. A lösz minősége mindenütt egyforma. Ez

Éljen a haza!

és lelkesítsen bennünket Comenius emlékezete ki az anyanyelv művelését tette az iskola egyik fő feladatává!

A mai nap nem csak tanítói, sem nemzeti ünnep, hanem a *nemzetek* ünnepe, mert Comenius iskolája nem az idegen faj gyűlöletének, hanem az emberszeretetének szülötte.

Ő — miként Komocsy József zengi:

... széttörte a leghidegebb láncot,
Mely a népek lelkét kinezva szoritja.

Egy sötét századnak volt fénybolygója,
Üldözve, kilökte saját tengelyéből

„*Tudás a szabadság szent világossága.*”

Ezt hirdette szóval, szemléltette képből
Amit a természet pazarul oltott szívébe
Szétszorta: *birjátok az Isten nevébe!*”

A röpirat kivonata.

X.

A magyar egyház nemzeti típusát irányát, a történeti hagyományokhoz való visszatérésben az egyház számára visszaszerezni. A nemzeti élet és a népjellem megerősítésére, és a magyar faj vallási és erkölcsi regenerálására, a magyar szellem tartalmának gazdagítására, izlésének, gondolkodásának nemesítésére, kifejlesztési és hasznosítani mindazon erőket és eszközöket, a melyek az egyházban oly bőven találhatók.

Az új idők új szükségait, feladatait, az új társadalom új szellemét és törekvéseit a papsággal megértetni, s a haladási eszmék szárnycsattogásának szellőjétől érintett lelkekbe, a földi és túlvilági élet összhangjának édes nyugalmát önteni; a papi szenvedélyek küzdelmei által zaklatott szíveket, a vallás szelidségével lecsendesíteni, s az ész és szív harcában a földről az ég felé emelni a küzdők tekintetét — ez az evangéliumi és nemzeti nagy munka, mely ezen a magyar földön Vasary Kolosra, az új hercegprímásra várakozik!

Mily végtelen tér, — mily óriási feladat!

És midőn keresem Atlasz, izmos vállait, keresem Herkulesz csodaerejét e roppant munkához, — a magyar Hildebrandot látom magam előtt! Egy gyöngye szervezetbe szorult nagy

az egyformaság hitelesen hirdeti, hogy nem vízből csapódott le.

A választék kiterjed természetesen nemcsak a geológiai anyagrészekre, hanem a szerves zárványokra is. Amint a durvább geológiai anyagrészek a tengermedence belsejébe nem juthattak, úgy nem juthattak oda az emlős állatok masszív csontjai sem. Ha e csontokat a hegyekről lerohanó víz sodorta a tengerbe, akkor nyilván az egykori tengernek csakis szélén volnának találhatóak, holott valószínűleg előkerülnek a magyar medence közepén, a Duna, a Tisza, a Morva medreiben is.

A felhozott szerves zárványok különben más tekintetben is a lösz tengeri eredetének tagadó érveit képezik. A lösz szerves zárványai ugyanis kivétel nélkül nem tengeri organismusok. Nincs kagylója, puhánya, csigája, mely pelagialis természetű volna. Löszönkben a kagylók, a csigák, a csontok mind szárazöldi fajtákéi. Még a fluviatilis kagylók is ritkaságot képeznek a szárazföldiekkel szemben. A csigák legnagyobbbrészt oly fajták, melyek manap is az erdőséget kedvelik, vagy hidegebb tájékon, gletscher-széleken vagy sarki vidékeken tartózkodnak. De viszont nem hiányzanak köztük a xerophilák vagyis a szárazságot kedvelő nemek sem. Ilyenek a helix costulata, a helix rudenata, a helix hispida stb. stb. A fos-

lelket, átszellemült idegek által hordozott megtörhetlen akaratot; a nagy elme fényétől égő szemekben az akadályokat nem ismerő erély és elhatározás felvillanását; a szelid, joságos arczon az apostoli lélek kinyomatát, a békés szív, az engesztelékeny szeretet mosolyát; a főuri nyájasság kegyességét, mely leereszkedő anélkül, hogy sértő lenne, alázatos anélkül, hogy állásának méltóságán csorbát ejtene!

Látok egy a céltudatos törekvések és elhatározások ereje által hordozott rokonszenves alakot, mely megjelenésének minden látszólagos igénytelensége mellett, a közönséges arányokon felül álló ember benyomását teszi reánk!

Látok egy igazi férfit, a lovagias, nemes férfijellem szépségeivel, egy igazi tudost a munkabecs tudatának érzetével; egy magyar főpapot az egyházi és nemzeti gondolat fényének ragyogásában, nagy missziója tudatának fenségében!

Látok egy az ország közművelődési és emberbaráti érdekeinek élni kész magyar főpapot, akinek szíve a magyar hazáé, a magyar kulturáé, a nemzeti intézeteké, a hazai szegényeké, szűkölködőké, szomorúaké, szenvedőké: látok egy az eszményi célok magasztos hivatásának élő magyar primást, akinek a vagyon nem életcél, csak eszköz, a haza és ember-társai boldogítására, aki a roppant primási vagyonban is magára nézve szerény egyszerű marad, hogy másoknak annál több jusson, akinek közigazgatási politikája tehát nem a tőkegyűjtés, hanem tőke felhasználás mások részére, aki egy zseniális szakgazdász állítván Lóskay Jeromiásban a primási javak élére ezáltal gondoskodott arról, hogy a magyar kultúra érdekei, a nemzet céljai, a haza szegényei számára a primási kassza üres soha se legyen!

S mindezt látva, nem féltsem már a magyar egyház jövőjét a hullámoktól; nem féltsem a magyar egyházi politika eltévedését eredeti irányától; nem féltsem a béke művének sikerét állam és egyház között, a katholicismus és a többi felekezetek között!

A béke apostolát, a vallási és nemzeti munka főpapját látván Vasary Kolos hercegprímásunkban, önként tolu ajkunkra az apos-

silis csontok pedig oly fajoktól valók, melyek a szárazföldet horizontális vagy verticalis irányban lakták avagy lakják. Ilyenek az őselefánt, az ősrorszarvu, a barlangi medve, a barlangi hyena, az ősszarvas, valamint számos egyéb apró emlősök és hüllők Individuumaié. Mi több csontzárványai között a recensebb fajok is szerepelnek, t. i. a vakondok, a ciczkány és egyéb egérfélék, a későbbi házi állatokból pedig a ló, az ökör, a kecske, a disznó, stb. csontmaradványai. Ezekből a körülményekből tehát nyilvánvaló, hogy ha a lösz tengeri képződésű volna, akkor a diluvialis és recensebb szárazföldi állatfajok benne elő nem fordulhatnának.

Igaz a diluviális és a recensebb emlősök maradványai kivülről avagy utólag is kerülhettek a löszmedencébe. Am ha meg is engednők azt, hogy csakugyan valamennyi szárazföldi és recensebb állat akár felkavarás, akár elsüllyedés vagy talal-csuszamlás következtében ujabbán kerültek a löszbe, ennek tengeri eredete ellen mind végiglen mégis bizonyítani fogna az a körülmény, hogy hiányzanak benne egy a tengeri állat- mint a tengeri növényorganismusok.

Ugyancsak ez edményre vezetnek a löszben észlelhető növényzeti nyomok is.

(Folyt. köv.)

tolnak magyar gondolkozással kimondott szava: ilyen primás kell nekünk!

Méltó vezért, méltó fejet kapván tehát a magyar egyház az új herceg primásban, álljunk az eke mellé és fogjunk a munkához mindnyáian. Vessünk fátyolt az elkövetett hibákra, nyujtsunk békejobbot az evangéliumi engesztelékenység és kölcsönös megbocsátás szellemében.

Hittel és bizalommal csatlakozzék nemzet és papság hazánk új főpapiához, vezérünkhöz, központunkhoz, mint egy test tagjai a fejhez, hogy a magyar egyház teste egy, egész és ép legyen; hogy egészséges vérkeringés mozgassa szerveit; hogy belső erőt, rugékonyságot, termékenységét visszakapva, képes legyen nagy feladatainak teljesítésére, a lelkek vezetésére, a vallás érdekeinek a kor követelményei szerint való ellátására, a vallási és társadalmi béke ápolására, s a nemzet életét betöltő nagy erkölcsi szükségek, társadalmi és kulturális feladatok hűséges szolgálatára!

Ez a magyar kath. egyház missiója ebben a hazában, a melyet — Isten ne adjon! — ha belső visszavonás, egyéni susceptibilitás, irigy versengés következtében teljesíteni elmulasztana, vagy nem bírna, létjogának alapját vesztené el, s az általa hordozott nagy elvek és erkölcsi érdekek igazsága iránt, végzetes kötelességet támasztana a nemzet lelkiismeretében!
(Vége.)

1892. Ujjoncozás eredménye Szabadkán.

Az 1-ső korosztályból összeiratott 534, 2-ik korosztályból 328, 3-ik korosztályból 251, összesen: 1114 hadköteles egyén.

Az 1-ső korosztályból alkalmasnak találtatott és a közös hadseregbe besoroztatott 150, mint családfentartó felmentett 5, póttartalékba helyeztetett 2, visszahelyeztetett 233, fegyverképtelennek találtatott 9, Töröltetett 8, felülvizsgálatra ajánltatott 25, távollevők száma 98 és meghalt 4.

A 2-ik korosztályból alkalmasnak találtatott és a közös hadseregbe soroztatott 17, visszahelyeztetett 161, fegyverképtelen 43, töröltetett 1, tévesen felvétetett 1, felülvizsgálatra ajánlva 11, gyógyítás végett a kórházba utasítottatott 1, fogságban van 1, távol volt 87, meghalt 5.

A 3-ik korosztályból a közös hadseregbe soroztatott 17, a honvédségbe 21, családfentartó felmentetett 1, póttartalékos a közös hadseregbe 24, a honvéd csapatba 21, fegyverképtelen 123, gyógyítás végett a kórházba 1, távol volt 42, meghalt 1.

A 4-ik korosztályból a közös hadseregbe soroztatott 185, a honvédségbe 21, családfentartó felmentetett 6, póttartalékos a közös hadseregbe 27, a honvéd csapatba 21, visszaállítottatott 394, fegyverképtelen 175, töröltetett 9, tévesen felvétetett 1, felülvizsgálatra ajánlva 36, gyógykezelés alatt áll 2, fogva 1, távollevők 227 és meghalt 10.

Közgazd., ipar, kereskedelem.

A Kecskemét és Vidéke című lapban „A fekete kadarka.”

cím alatt egy közlemény jelent meg, mely a szabadkai szőlőgazdákat érdekli, mert teljesen ráillik a mi viszonyainkra.

A munkát érdeklő részt itt közöljük:

„A mióta belátta a világ, hogy Magyarország egyik főkincsét képezi a szőlőművelés, azóta a tudományos világ is állandó barátjává szerződött a szőlészeti pályának.

Régen semmibe sem vették ezt; és még szép apáink is úgy voltak vele, — pillantsunk csak vissza a tizenharmadik századba — hogy megitták ugyan a jó bort, lelkesültek is a kétségért, mutatja a sok szép bordal és különösen az utóbbi időben Fáy szölejében született Főti-dal; de ennél tovább nem tudtak haladni az istenített borág kultiválásban. Az Istenre, meg a kertészre bízták előbbvitelét egészen és inkább a költői, mint az anyagi gyönyörűség volt az előmozdító, hogy szőlőtáblákat telepítsenek.

Bezzeg másként lett a szabadságharc vesztesége után!

A nemzetre nehezülő súlyos csapások, meddő évek, mind-mind lejjebb szállították a pusztá földművelés értékét és tönk felé juttatták a gazdálkodó osztályt. Kiszívták az első népréteg millióinak javát, zsirját; és megjelölték az utat, a melyen a kenyérért kutatni, haladni kell. Ekkor lett új jövedelem-forrássá a szőlőművelés.

Nagy és nemes újítás volt ez.

Hogyné! A világ újjáteremtésekor első munkája volt Noénak a szőlővessző-ültetés; és a magyar nemzeti feltámadásnál is fontos szerep jutott tagadhatatlanul a szőlővesszőnek.

A hol azelőtt órák hosszán át repült a ragadozó héjja, annélkül hogy lelket látott volna és itt az Alföldön a szárnyasok e királya — olyan szabadon és fenségi nyugalommal folytathatta fejedelmi útjait és orzásait; ma azon helyek nagyrésze dalos madarak tanyájává és az emberek otthonává — kenyér és pénz-forrásává van teremtve.

Ezen változás a magyar nemzet újjáalakításának történetével van összeforrv.

A szőlőművelés az Alföldön felénk fordította a világ szemét.

És ki tagadná azt, hogy Kecskemét, Szabadka városa az első helyet foglalja el a homoki szőlőművelés történetében. A magyar szabadságharc óta hány helyen varázsoltak itt elő az ürge és fogoly-lakta buckákban paradicsom kertet!

Ma is lázzal dolgozik mind a három város telepít ezer meg ezer holdakat szőlőnek és gyümölcsös kertnek.

A szőlészeti iskolák és tudományos könyvek minden irányban megadják az oktatást az okszerű és célszerű telepítésre. Megállapítják az ezer meg ezer szőlőfajnak nevét és természetét.

És különösen nagy barátai az idegen csemegefajnak. A végcél azonban minden telepítésnél a haszon: a bortermeles célja.

Ezt keresi és megtalálni reméli minden ember az idegen fajokban is.

Épen ez az ok, a mi e sorok írására egy gyakorlati embert tanított és készítetett.

A hosszú tapasztalat és bőséges anyagi eredmény, mely már annyi dolgos család törekvését tiszta anyagi jutalommal koronázta, arra oktatott bennünket, gyakorlati embereket, hogy ha a borászati cél üdvösségét tartjuk a telepítésnél szem előtt, úgy azokat a szélrózsa minden irányából ide javasolt idegen szőlővesszőket: talajunkba nem tanácsoljuk!

Gyakran hallani új telepítőktől, hogy 1 frt. 2, — sőt 5 forintot stb. is adnak olykor egy idegen szőlővesszőért.

A szőlővesszőnek különlegessége és előre az eladók által megállapított körmönfont dicséretessége igen sokat meghódít. És igen sokszor idegenek, idegen és semmitérő vesszőért tömeges pénzt vesznek ki — sok esetben tudományosan képzett, de a gyakorlati életben még nem eléggé tapasztalt emberek zsebéből.

Holott itt igen sokkal olcsóbb pénzért, tőkéletes, kipróbált fajt kapnának.

Az apámtól, a nagyapámtól sőt az édes anyám 90 éves nagyapjától már azt hallottam, hogy csak egyetlen egy borágot ismer a szőlős gazda: a fekete kadarkát.

A sok jó, szép és gazdagon termők között ezen szőlőnek venyegéje a biztos arany.

Nincs olyan tekintet, mely szerint e vessző kifogás alá esne. Viruló szép és jó szölejével, borával. A mellett dúsan termő.

A fekete kadarka a lénye a bornak; a többi faj csak disze és piperéje, mely kiegészítheti, de pótolni nem fogja soha.

Ezek után volna olyan, ki azt hinné, hogy cikkem háta megett valami rejtegetett üzleti érdek lappang. Soh' sincs én nekem eladó ilyen, se másforma, egy árva venyegém se.

A szőlészeti saionjába a tavaszi napfényre ezzel csupán azt hozom, a mire a tapasztalat, mint gyakorlati szőlőművest tanított.

Erősen meg levén győződve, hogy ha valaki a tapasztalatok és szenvedések alapjára helyezkedik és a sikerekre mutatva hasonló módon tanít, habár tanítópálczája egyetlen szál borág is: az hazafias dolgot cselekszik!

SOMOGYI JÁNOS.

Hát bizony a cikirónak a helyi tapasztalatok után mi is igazat adunk.

A fekete kadarkának nice párja a mi talajunkban ezt igazolják az összes ugynevezett buczkai szőlők. Terem sokat is jót is, nálunk csak az baj hogy a mi népünknek nincsenek jó pinczéi, s nem érti a borkezelést.

Irodalom, művészet.

„Kenyér.” A „Magyar Génusz” remek kiállítású képes hetilap márczius 27-iki száma, az árvamegyei inségek javára „Kenyér” cím alatt, a „Magyar Génusz” szerkesztőinek Hevesi József és Karczag Vilmos szerkesztésében megjelent. A „Magyar Génusz” melynek állandó munkatársa Dóczy Lajos nagynevű költőnk s melynek hasábjain most indult meg a hírneves íróú Beniczky Bajza Lenke „Öt órák” című határos regénye, negyedéves feunállása alatt az olvasóközönség részéről oly rendkívüli pártolásban részesült, a milyennel egyetlen más hazai vállalat sem dicsekedhetik, s bizonynyal ennek köszönheti, hogy ime már a 13-ik számmal egy országos jelentőséggel bíró, teljes rokonszenvre méltó mozgalmat kezdeményezhetett, mint a „Kenyér” emléklap megjelenése, melyet közleményeikkel gazdagítottak politikai és társadalmi életünk legkitűnőbbjei irodalmunk és művészetünk színéjára. Azok között, kik a „Kenyér” című emléklapot közleményekkel és rajzokkal gazdagították vagy kétszáz kitűnő névvel találkozunk, élükön a következők: József főherceg, Mária Dorottya főhercegnő, Gróf Szapáry Gyula miniszterelnök, Baross Gábor, Wekerle Sándor Szögyén M. László miniszterek Báro Bánffy Dezső képviselőházi elnök, Jókai Mór, Dóczy Lajos, Mikszáth Kálmán, Beniczky Bajza Leuke, Berzeviczy Albert, Berzók Árpád, Dr. Münich Aurél, Beniczky Ferencz, Gerlóczy Károly, Abonyi Lajos, Degré Alajos, Endrődy Sándor, Margittay Dezső, Dr. Várady Antal, Komócsay József, Tóth Lőrincz, Gabányi Árpád, Baltik püspök, Májér István püspök, Grf. Zichy Géza, Beöthy Zsolt, Acsády Ignác, Szana Tamás, Kozma Andor, Ábrányi Emil, Tóth Béla, Rákosi Victor, Czobel Minka, Szalay Fruzina, Margit, Szabolcska Mihály, Abonyi Árpád, Gonda Dezső, Szabolcsi Lajos, stb. stb. Munkácsy Mihály (egy igazán eredeti rajz), Beniczur Gyula, Stettka Gyula, Roskovits Ignác, Ebner Lajos, Margittay Tihámér, Peske Géza, Baditz Ottó, Tölgysy Arthur, Nadler Róbert, Tihay Antal, Mannheimer G. Ujvári Ign., Kaczyán Gyéza, László Fülöp, Holló Zs. stb. A „Kenyér”, c. emléklap rendkívül díszes kiállításban 5—6 (esetleg több) ivnyi tartalommal, a „Magyar Génusz” egy igen szép színes műmelléklettel jelent meg. A meglepő és jellemző rajzzal ékesített a „Magyar Génusz” rendes rajzolója Sávely Dezső készítette. A „Kenyér” emléklap ára csak egy forint, a mely összeg a „Magyar Génusz” szerkesztőségéhez

üldendő (Budapest, kerepesi-ut 14. sz.) A „Magyar Gênioz“ iendes előfizetői, azok is a kik április 1-től az előfizetők sorába lépnek a „Kenyér“ című díszemléklapot, valamint a színes műmellékletet, nemkülönben a Rencizkyné regényének elejét ingyen kapják. A „Magyar Gênioz“ képes szépirodami hetilap előfizetési ára egy negyedévre 2 frt 50 kr. A „Kenyér“ ára bérmentve egy forint. A „Magyar Gênioz“ szerkesztősége és kiadóhivatala (Budapest, kerepesi-ut 14. szám.)

HIREK.

Szakál Antal, az első magyar Shakespeare recitátor f. é. ápril. hó 2-án szombaton a „Pest szálloda dísztermében“ egy nagyszabású előadást tart classicusokból következő felolvasás érdekes műsorozattal: 1. Az „egri leány“. Ballada, Arany Jánostól. 2. „Coriolánus“. Shakespeare-től. A „száműzési jelenet“ a népjelenettel együtt. (retitáció.) 3. „Monolog ellen“, Monolog. Ábrányitól. 4. „Julius Caesar“. Shakespeare-től. „Brutusnak a néphez, majd: Antoniusnak Caesar holtteste felett tertott nagy szónoki beszéde, a népjelenettel együtt (recitatio.) Tiszteletdíj: 1 frt. Kezdeté d. u. pont 5 órakor. Ajánljuk a nagy műveltséget nyújtó művészi előadást az intelligencia kiváló figyelmébe és pártolásába.

Az országutak meglopának mindenfelé. Ezt tudja a hatóság minden tagja, tudta a polgármester is, hiszen egy mérnöki állás 7 évvel ezelőtt épen azért szerveztetett, hogy az utakat helyreállítsa. Nem tették. Pár nap előtt azonban a polgármester maga elnökölt egy bizottságban, amely a Palicsra vezető országut mentét mérte fel, s a foglalások visszaszerzése iránt intézkedett. Ideje lenne a visszaéléseknek végre határt szabni a város egész területén.

A könyörület. özv. Szárics Kálmáné úrhölgy gyűjtőívén a felső magyarországi inségések javára a következő adományok folytak be: özv. Szárics Kálmáné 5 frt, Dr. Weisz Ignác 1 frt, özv. Lénárd Istvánné 1 frt, Birkás Amália 1 frt, hajdu Vojnits Antalné 5 frt, Vojnits Teréz 1 frt, Mamuzsich Mátyás 1 frt, özv. Jakobsics Imre 1 frt, Kunetz Testvér 2 frt, Aubermann Mariska 1 frt, Batancsics Lencsi 50 kr, Czeizner 1 frt, Jakobsics Béláné 1 frt, N. N. 50 kr, özv. Mukits Jánosné 5 frt, Lichtnekert Andrásné 1 frt, Weisz Ignácné 1 frt, Rudics Laura 50 kr, Lipták Irma 50 kr, Aradszky Lukácsné 50 kr, ifj. Vojnich Máténé 5 frt, Marietta Manojlovits 3 frt, özv. Pertits Józsefné 1 frt, Pertits Mihályné 1 frt, özv. Lichtnekert Jánosné 2 frt, Czedler Teréz 50 kr, özv. Pinkovits Ágostonné 5 frt, Birkás Adrienna 2 frt, Karkecz Alajos 2 frt, Dr. Schnier György 1 frt, Váli Gyula 1 frt, Szabadkai takarékpénztár és népbank 50 frt, Schnicz György 1 frt, Höbl Ferenc 2 frt, Pankovics Teréz Vojnits Vojnits Etelka 3 frt, Szárics Károly 3 frt, Szárics Károlyné 1 frt, Roth Albert 80 kr, özv. Reisner Gyuláné 1 frt, Vermes Béla 1 frt, Regényi Lajosné 2 frt, Vermes Bibicz Piroska 2 frt, Mamuzsich Félix 1 frt, Decsy Dezső 1 frt, Mucsy György 50 kr. Összesen 121 frt mely összeg illetékes helyre már el is küldetett.

Halálesetek. Tegnap reggelre két gyász hir futotta be egyszerre a várost. Meghalt Vojnits Tivadar és Manojlovits Sándor. Mind a két férfi köztisztelet és becsülésben álló tagja volt a társadalomnak, bár a város közügyeivel rég nem bajlódott egyikük sem. Az elhunytakat közrészvét kíséri a sirba, az enyhitheti mind a két család mély gyászat.

Időjárásunk majdnem egy héten át szinte nyári, meleg volt. A fák már fakadni kezdenek, sőt egyes korai cserjék zöldülnek is. Tegnap reggelre kelve aztán úgy látszik megbánta a természet a sietséget, s lett olyan csunya hideg, szeles idő hogy az úton járó kelők újra téli kabát után néztek. A szárazság miatt is panasznak a gazdák. egy kis eső már nem ártana.

Özv. Parcsotich Félixné — a mint lapunkban jelezve volt — Palicson kápolnát és mellé paplakot építtetett. Nagyon szép, de az a baj, hogy a kápolna alá sirboltot is készíttetett, s ott akarja elhelyezni összes, mintegy 12 halottját. Palics fürdő, üdülőhely és nem temető, nagyon helyes tehát a polgármester azon intézkedése, hogy a fürdő közönséget megakarja kimélni a „memento mori“ nem épen kedves emlékeztetőtől. Holnap, ápr. 1-én d. u. 3 órakor e tárgyban helyszíni szemle lesz Palicson.

Tűz a szomszéd vigyázatlansága folytán, f. hó 29-én özv. Návai Istvánné házában melléképületei leégtek. A tűzrendőri virsgálat kiderítette, hogy a hátsó szomszéd szalmakazala mely közvetlen a ház mellé volt elhelyezve — gyulladt ki előbb s így kapott bele Návainé házába.

Gyermekjátékból tűz. Szalai János csantavéri levélhordó kis gyermeke aki csak egyedül volt otthon, a gyufával való játékközben meggyújtotta az ágyneműeket. A odasiető szomszédoknak köszönhető, hogy az épület nem lett a lángok martalékává.

Gyászjelentés. Bajsai Vojnits Tivadar, földbirtokos és városi képviselő, huzamosabb betegeskedése után, f. hó 29-én éjjel, életkora 68. évében meghalt. Elhunytát gyászoló szívvel jelentik: vigasztalhatlan özvegyén szül. bajsai Vojnits Márián kívül számos rokonai, barátai és tisztelői. Az engesztelő gyászmisék a belvárosi főegyházban f. hó 31-én: a ferencziek zárda-egyházában pedig f. é. április hó 1-én — mindkét helyt d. e. 10 órakor — fognak tartatni. Tetemei f. hó 31-én délután 4 órakor a u. n. bajai sirkertben fognak örök nyugalomra tételni. Kelt Szabadkán, 1892. évi márczius-hó 30-án. Béke hamvainak! Áldás emlékezetének!

Új zeneművet irt Gaál Ferencz zenede igazgatónk „Humorisztikus Fuga“ cím alatt mely a „Pesti Hírlap“ e hó 29. számához volt mellékelve. A mű, mely szakértők bírálata szerint igen sikerült, Lányi Ernőnek van ajánlva és harmónium vagy zongorán játszható.

FELELŐS SZERKESZTŐ és LAPTULAJDONOS
SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.

Lakás kerestetik

3—4 szoba, előszoba és hozzátartozókból álló lakás, lehetőleg a város központjában kerestetik.

Ajánlatokat elfogad:
Schwimmer
Raktár-utca 333.

Vojnics Félix főjegyzőnél (VI. kör 16. sz. alatt) **egy csinoson butorozott szoba azonnal kiadó.**

Bérbeadó helyiség.

Berecsényi-utca, 620. sz. a. egy szalatti, téli két tekepálya, jégverem, pincze s több szoba **kiadó**, — bővebb értesítést ad **Pukkel György.**

23257/1861. tkv.

Arverési hirdetményi kivonat.

A szabadkai kir. törvényszék mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a szabadkai kereskedelmi és iparbank végrehajtónak özv. Füle Istvánné mint Füle István örökösei végrehajtást szenvedő elleni 5 frt tőkekövetelés és jkai iránti végrehajtási ügyében a szabadkai kir. törvényszék, a szabadkai kir. járásbírórság területén levő Szabadka határában fekvő a szabadkai 2969. sz. jtkvben Füle István nevében álló 3290. hrsz. ingatlanra az árverést 1200 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1892. évi április hó 25-ik napján délelőtti 9 órakor megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 120 frtot készpénzben vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1888. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kikiáltott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Szabadkán, 1892. évi december hó 30. napján.

A szabadkai kir. tszék mint telekkönyvi hatóság.

Dr. Magay,
kir. tszéki bíró.

362. sz. 892. tkv.

Arverési hirdetményi kivonat.

A szabadkai kir. törvényszék mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy özv. Torok Istvánné szül. Kecskeméti Julianna ó-moroviczai lakos végrehajtónak néh. özv. Mészáros Istvánné Dobi Mária örökösei végrehajtást szenvedők elleni 130 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a szabadkai kir. törvényszék a topolyai kir. járásbírórság területén levő ó-moroviczai határan fekvő az ómoroviczai 1009. sz. tjkvbe. A III. 1399/b/s 19 9/b/s 2881/a/2 és 3093/as hrsz. alatt foglalt ingatlanoknak időközben elhalt özv. Mészáros Istvánné szül. Dobi Mária végrehajtást szenvedett jutalékát képező 1/3-ad részére és tartozékára az árverést s pedig oly feltétel mellett hogy az ezen ingatlanokra C. 3. sorsz. alatt özv. Mészáros Istvánné szül. Dobi Mária javára bekebelezett haszonélvezeti jog nem érintetik 413 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan rész az 1892. évi április hó 6-ik napján délelőtti 9 órakor Ómorovicza község házában tartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan rész becsárának 10%-át vagyis 41 frt 30 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1888. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kikiáltott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Szabadkán 1892. évi január hó 11. napján. A szabadkai kir. tszék mint telekkönyvi hatóság.

Dr. Magay,
kir. tszéki bíró.